

PREDSTAVITEV IDEJE: BENETKE 2006

UDK 72.01
COBISS 1.01 izvirni znanstveni članek
prejeto 21.10.2006

PRESENTATION OF IDEAS: VENICE 2006

izvleček

Arhitekturni Bienale je ciklični dogodek na temo arhitekture, ki ga gosti čudovito mesto na morju – Benetke. Zpomnitev in ponovitev dogodka, ideje, projekta in trenutka je možna le v posebnih situacijah, ko se miselni vzorec avtorja predstavi na tak način, da opazovalcu posreduje kodo oz. drugo dogovorjeno ali nedogovorjeno posredovanje informacije, ki jo lahko razume. Sprejemanje impulzov okolice je za opazovalca dvojno, lahko jih zazna zavestno ali podzavestno. Kako ti impulzi vplivajo na opazovalca, verjetno nikoli ne bo popolnoma jasno. Informacije v današnjem svetu švigajo intenzivneje in bolj usmerjeno kot kdaj koli prej. Razmislek o človeku, družbi in aktivnosti človeka v prostoru opredeljuje sila preprost algoritem – razvoj potencialov bivanja, z upoštevanjem časa in možnosti lokacije.

Članek opisuje Beneški bienale kot pregled načinov predstavitev idej in rezultatov v arhitekturi, načrtovanju mest in predstavlja tudi "parametrično" arhitekturo. Parametrizacija je novodobna skovanka, ki jo ustrežneje prevajam v številčno vrednotenje arhitekture in njenih vplivov. Preprosto povedano ne gre za nič novega, gre za statistično obdelavo arhitekture, kar je posledica sodelovanja različnih strokovnjakov, predvsem ekonomistov in sociologov pri načrtovanju in obdelavi podatkov v arhitekturi. Opisani in teoretično analizirani so načini predstavitev v obliki razstave (izbrani intervali razstave), predstavitev dogodka na svetovnem spletu, tiskana oblika pojavnosti in drugi načini predstavitev – blog.

ključne besede:

Beneški bienale, arhitektura, predstavitev, blog, prelom knjige, plakat, maketa, film, svetovni splet, risba.

abstract

The Architectural biennale is a cyclic architectural event, which is hosted by the wonderful coastal city of Venice. Memorising and repeating an event, idea, project or moment is possible only in special circumstances, when the thought pattern of the author is represented in such a way that the viewer perceives the given code or other agreed or otherwise delivered information, which he/she can understand. For the viewer perception of impulses from the environment is dual; it can be conscious or subconscious. How these impulses affect the viewer while probably never be quite clear. In the modern world information rushes ever faster and more directed than ever before. Reflections about man, society and human activities in space are defined by a truly simple algorithm – development of potentials for living with respect for time and potentials of location.

The article describes the Biennale in Venice as a review of different ways of representation of ideas and architectural results, town planning and also "parametric" architecture. "Parametric" is a new-age term, whose more appropriate translation would be numeric evaluation of architecture and its effects. Put simply, it is nothing novel; it is merely statistical analysis of architecture, which is a consequence of cooperation of various experts, above all economists and sociologists, in design and data-processing of architecture. The article brings descriptions and theoretical analyses of representation in the form of an exhibition (chosen exhibition intervals), representation of the event on the World Wide Web, printed forms of manifestation and other representation modes – the blog.

key words:

The Venice biennale, architecture, representation, blog, book layout, poster, model, film, world wide web, drawing.

Kot arhitekt v praksi in tudi v šoli se neprestano soočam z vprašanjem, kako predstaviti idejo. Kakšen je način predstavitve ideje naročniku, kako predstaviti idejo študentom in kako usmeriti študente, da bosta ideja in misel, ki sta del projekta, evidentni in opazni, a hkrati vtakani v funkcijo arhitekture. Nemaokrat postane ideja ikona in zastre osnovno poslanstvo arhitekture kot oblikovanja prostora za uporabnika, reševanja bivanjskih problemov posameznika in omogočanja znosnega življenja celotni družbi in nenazadnje tudi prispevati h kulturnemu oplojevanju obstoječega prostora. V praksi je ples načrtovanja dokaj določen z zakonodajo in z utečenimi koraki; a predstavitev ideje ni podvržena oz. uokvirjena v kletko zakonov. Nedvomno drži teza, da bolj, kot je izčiščena, jasna in temeljna, bolj je razumljiva. Ni splošnega recepta, kateri načini so dobri in kateri ne, arhitektura je družbeno naravoslovna veda in temu primerne in ustrezne so predstavitev. Predstavitev preproste stanovanjske vile ne potrebuje več kot jasno risbo z načrti in maketo, vse ostalo je spleteno v dialogu med arhitektom in naročnikom.

V urbanem okolju pa maketa z načrtom ne odtehta in ni verodostojna brez predhodne analize, simulacije, preveritve posameznih lokacij z vidika prometne obremenitve, razvojnih potencialov, vlaganj sredstev v infrastrukturo, vpetosti v socialno mrežo izobraževalnih in drugih ustanov, količine zelenih površin itd. Torej risba po principu Haussmanna že dolgo ne ustreza, bolj kot to se zdijo pomembne analize stanja in napovedi razvoja. Tu, prav v teh analizah se rodi ideja o razvoju in predstavitev ideje je v sodobni arhitekturi, ki je vpeta v kontekst, najtrši in najbolj

slasten oreh. Bienale v Benetkah je zato s svojo mnogotero udeležbo arhitektov, urbanistov in prostorskih načrtovalcev tolikanj bolj zanimiv, saj je namenjen prav posredovanju idej, ki so zrastle na analizah konteksta in napovedih trendov razvoja.

Letošnji bienale je nadvse zanimiva predstava arhitekture, urbanizma, demografije, ekonomije in sociologije na ravni globalnega in regionalnega. 10. bienale ni le arhitekturna razstava, kjer imata glavno vlogo maketa in risba, temveč je predstava o človeku in njegovih prostorskih vzorcih, načinu dojemljanja bivanja in možnostih razvoja. Letošnja osrednja tematika je bila "Mesta, arhitektura in družba" – Cities, Architecture and Society, pridruženi sta bili še dve tematiki "Mesto v kamnu" – Cities of Stone in "Mesto – pristanišče" – City-Port. Slednja bo odprta med oktobrom 2006 in januarjem 2007 v Palermu. To je novost bienala in premik iz centra navzven, namen je približati teze in ideje praksi, tja kjer so tovrstne vzpodbude zelene in potrebne. Strokovno so to potezo utemeljili z lepo tujko diseminacija rezultatov razstave – termin, ki je v uporabi pri evropskih projektih, kjer prijavitelj opredeli potenciale in strategijo širjenja rezultatov projekta. Nedvomno ima tak korak tudi politično zaslombo, saj je jug Italije v večini primerov zapostavljen, gospodarsko in kulturno odmaknjen od severa države. S prenosom dela razstave sta omogočena dialog in povezovanje med regijami.

Zaradi širine tematike je bil k sodelovanju povabljen Richard Burdett s svojo ekipo z londonske School of Economics, ki je usmerjal celotne priprave bienala. Richard Burdett je priznan

Slika 1: Pejsaž mesta na vodi.

Landscape of the city on the water.

britanski strokovnjak na področju urbanizma. Vzpodbuda kustosom in vabljenim razstavljavcem je dejstvo, da polovica svetovnega prebivalstva biva v urbanem okolju. Pred stoletjem je bila ta številka znatno nižja le 10 % in po napovedih raziskav, opravljenih pri Združenih narodih, naj bi število prebivalstva v mestih (urbanem okolju) do leta 2050 naraslo na 75 %. V okviru te osrednje ideje so bili predstavljeni mesta in meta-urbane zgoščitve (meta-urban agglomeration). Kompleksnost medsebojnih povezav v mestih in njihova krhkost, oblikovanje mest v odnosu do novih tehnologij, vplivi globalnih trgov na razvoj mest in vpliv klimatskih sprememb na arhitekturo so del vprašanj in razmišljanj, ki so bila podana v uvodnih napotilih razstave. Glavna lokacija bienala je območje Arsenalov, ki s svojo velikostjo in rigidnostjo oblikovanja industrijskega prostora ustrezajo predstavitvi obravnavane tematike. Grobost ostenja in skorajšnja dorečenost obdelave sten, stikov in spojev ter odprto leseno ostrešje s patino preteklega časa so dobra kulisa dogodku predstave o mestih.

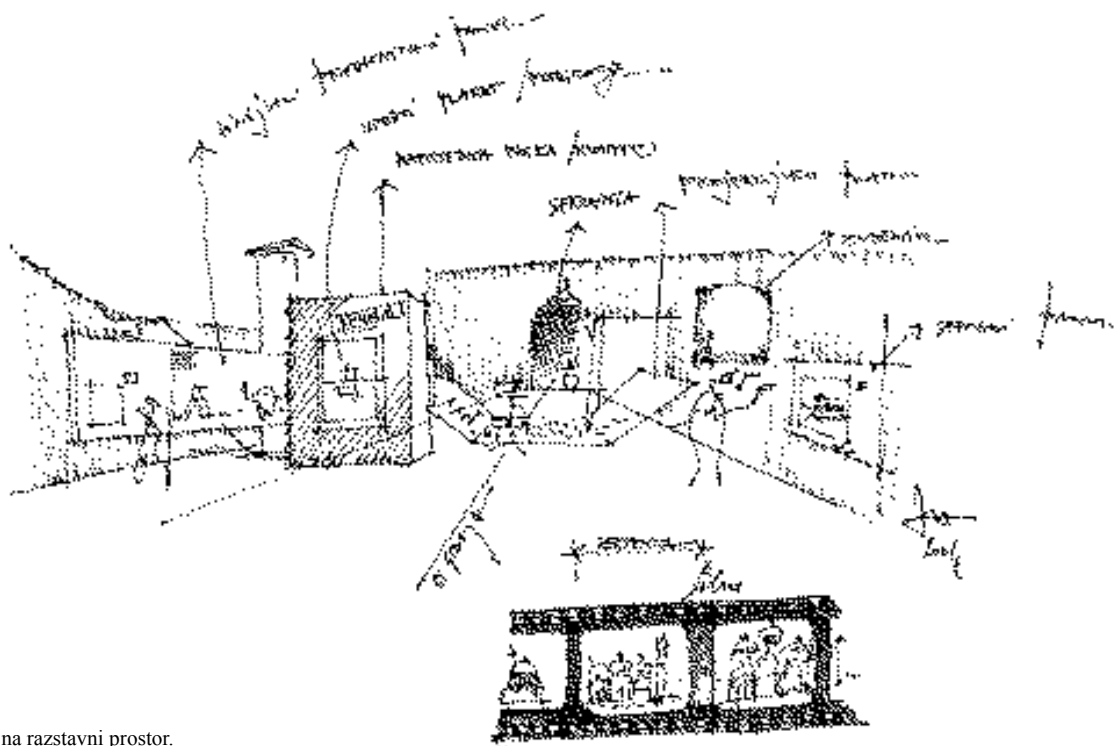
Izbranih 16 mest predstavlja multikulturna urbana središča, ki so vpeta v globalni medkontinentalni trg. Predstaviti mesto na razumljiv način in hkrati izpostaviti pereče probleme sodobnega sveta je težka naloga. Problematika zajema ljudi in njihov način življenja, delovna mesta, priseljevanje, gostoto naseljenosti, promet, rast mest in druge zahteve, izhajajoče iz urbanega načina življenja. Poleg raznovrstnosti problematike same je potrebna tudi uskladitev sodelujočih mest, da so podatki prepoznavni, primerljivi in jasno predstavljeni. Navkljub veliki količini vseh podatkov je predstavitev uspela in je bila razumljiva. Bila je več kot razstava, bila je predstava, ki ni povelečevala orodja (računalnik), temveč stanje in rešitve. Raznovrstnost sodelujočih pri predstavitvi mest je bila usklajena, mesta so bila predstavljena homogeno, shematsko, numerično, parametrično in tudi s fotografijami, prostorskimi vizualizacijami, skicami in drugimi risbami. Skupni predstavitvam so statistične obdelave podatkov, interpolacija regionalnih rezultatov na svetovni ravni, primerjava podatkov v okviru mesta, demografske krivulje

– torej, vse je parametrično in zloženo po vsebinskih plasteh. Nenazadnje je skupni vtis predstavitve mest, da je človek vpet v dinamični socialni in fizični svet, v kontekst dogodkov, ki jih lahko delno spreminja ali sooblikuje, generalno pa jih vodi ekonomija ali bolje rečeno nadnacionalne korporacije. Korporativnost in politični vplivi na razstavi niso zaznavni, odstre jih branje prispevkov v končnem katalogu, kjer je uvodni prispevek avtorice Sarah Ichioka tudi podkrepljen z nazornimi grafikoni in skicami. Nedvomno so parametrizaciji arhitekture in mest botrovali sodelavci iz londonske School of Economics, kar spet potrjuje dejstvo, da smo arhitekti le del ustvarjalnega ustroja razvoja in oblikovanja mest ter drugega bivalnega prostora.

Arsenal

Mesta, arhitektura in družba

Predstava o mestih se teatralno začne v temni avli in se konča po 300 metrih poti v medlo osvetljeni zadnji sobi z velikim vprašajem na rumeni steni. Namen je vzpodbuditi razmišljanje in zavedanje, da je svet samo en in da je vsaka kultura posebna ter da nas ljudi družijo biološke in socialne vezi, vse ostalo je le splet teh vezi. Zasnovano predstavitev sta izdelala Aldo Cibic and Luigi Marchetti – Cibic&Partners, v sodelovanju s ekipo Fragile. Predstavljenih je 16 mest: **Barcelona**, Španija; **Berlin**, Nemčija; **Bogota**, Kolumbija; **Cairo**, Egipt; **Caracas**, Venezuela; **Istanbul**, Turčija; **Johannesburg**, Južna Afrika; **London**, Velika Britanija; **Los Angeles**, ZDA; **Mexico City**, Mehika; **Milano – Torino**, Italija; **Mumbai**, Indija; **New York**, ZDA; **São Paulo**, Brazilija; **Shanghai**, Kitajska in **Tokio**, Japonska. Izbrana mesta predstavljajo središča globalnega trga, predstavljajo prometne zagate, osvetljujejo sodelovanje med različnimi strokami, da bi izboljšali mestne ambiente, predstavljajo statistične podatke o priseljevanju, migraciji, stopnji kriminala in druge podatke o načinu življenja, v odvisnosti do kulture naroda. Ključnega pomena je oštevilčenje mest, ki je podprto s fotografijami velikega formata in skicami

Slika 2: Pogled na razstavni prostor.
View of the exhibition space.

konceptov. Oštevilčenje ni suhoparno tabelarično predstavljanje podatkov, ampak je vpeto v koncept predstavitve.

Predstavitve je linijska, vstop v Arsenale je preprost, dodani so mu bučni zvoki pristajanja letal in tema z medlo osvetlitvijo poti. Stene so črne in tako vpijajo še tisti kanček svetlobe, ki bi utegnil razbliniti zlovesče pričakovanje. Obiskovalec vstopi v dvorano štirih toskanskih stebrov, med njimi so postavljene štiri ločne stene, v florislu tvorijo sekvence krožnice. Stene so projekcijska platna in skupaj tvorijo 360° projekcijsko dvorano, kjer se ciklično prikazujejo številke o rasti prebivalstva v mestih, odvija pa se tudi animacija pristajanja letal nad mestom. Skozi režo med stebri in steno se obiskovalec prerine v nadaljevanje razstave in tik pred začetkom predstave je na črni steni z belimi črkami zapisan naslov razstave. In nato se odkrivanje, zaznavanje in iskanje mest začne. Pripoved se začne s črno steno, kjer so navedene primerjalne številke gostote poseljenosti med mesti, če je enota za mesto Benetke. Linija ogleda je ravna in jasna, vodi naravnost od vstopa do izstopa. Linija je hkrati dovolj široka, da so možni odmiki od osi na levo ali desno, z ogledom posamezne tematike ali drugega dogodka. Zanimiva je vpletenost zvoka. Na osi gibanja so bili zaporedni ponavljajoči predstavitveni moduli, ki so zajemali: viseče panele, stenske panele, na tleh postavljene kvadre z nišami in interno osvetlitvijo, projekcijsko platno, ki je bilo položeno na pot gibanja obiskovalcev, viseče zvočnike in prostorske grafikone o gostoti prebivalcev. Predstavitveni moduli so bili smiselno postavljeni ob osi gibanja, projekcijsko platno (plošča) je bilo vedno na poti gibajočega, obdajala sta ga dva močna (likovno in tudi dimenzijsko) črna kvadra, ti elementi so bili postavljeni pravokotno na smer gibanja.

Ti "razsmerjevalniki" so usmerjali pozornost na stransko ostenje, ki je gostilo panele, kubuse in druge elemente oz. medije za predstavitve. Vsebina na predstavitvenih elementih je

bila usklajena po višini, med 130 cm od tal do 280 cm, izjemoma višje oz. v sobi, kjer so bile predstavljene gostote poseljenosti na 1 km².

Prav soba s predstavitvijo gostot prebivalcev je parametrično v arhitekturi in arhitekturo najbolje predstavila. Nadvse preprost način z velikim učinkom na opazovalca. Soba je imela planarno mrežno razpostavljene kubuse (dimenzijsko ocenjeni na 150/150/35 cm), na katerih so bili prostorski grafikoni. Grafikoni so zaradi svoje parametrične vrednosti dosegli višino do 400 cm in morda še kakih 10 cm več. Izdelani so bili iz gostega polistirena, ki je rezan v prerezu 3/3 cm. Dolžina ustreza dani vrednosti gostote na površino. Pogled prek grafikonov nezavedno vzbuja občutek pogleda na mesto. Poleg grafikonov so v predstavitve vključeni še posamezni barvni reflektorji, ki posamezne grafikone osvetljujejo. Pripovednost temelji na predstavi in vizualni primerjavi med različnimi mesti, vrednosti v obliki števil na tem mestu niso pomembne, pomembnejše je načelo primerjave. Primerjava in odnos med njimi omogočata zavedanje razlik v gostotah in posledično tudi povezovanje vzorcev.

Po tovrstni predstavi so organizatorji vključili še kafeterijo, ki je bila na mestu, sprehajalci s kozarčkom kave v roki nenadoma postanejo izpričevalci lastne kulture. Nekateri so se posedli na visoke stopnice ob stenah in motrili množico, drugi so bili ležerni postopači med stebri in tretji smo opazovali vse skupaj. Poleg vonja kave, ki se je vil kot smog okoli omenjenih grafikonov, je bila še ena posebnost, galerija nas, kavopivcev, je bila v kričeči rdeči barvi. Znova torej barva vzpodbude, ki je brezglasno opozarjala, da kafeterija ni namenjena ležernosti, je osvežitev in vzpodbuda za naprej. Tako kot Alfa Romeo ali Ferrari.

V nadaljevanju se ponovi vzorec predstavitvenih elementov, ki so jim uspešno pridajali nove. Zanimiva je bila kot likovno medijska sekvenca, kjer so bili v prostoru razmetani nizki kubusi,

ki so imeli zgornjo ploskev osvetljeno. Ploskev je bila medij, na katerem so se menjavale fotografije, posnete v urbanem okolju, a fotografije niso bile jasne. Bile so kontrastne in fotografirane pod različnimi koti, z namenom mimikrije dojemanja perspektive in tudi zavestnim odvrčanjem prepoznavnosti motiva. Tako so te stroboskopske fotografije delovale kot vizualno bombardiranje z dogodki v mestnem kaosu, ki se odsevajo tudi na področju psihične zaznave impulzov.

Sledenje osi razstave oz. predstave privede do končne sobe, ki je za spoznanje svetlejša kot predhodne in uporabi živahno rumeno barvo za osnovno barvo panelov. Da si na koncu označuje sama zasnova tlorisa prostora, ko se začetni krog vstopa ponovi in hkrati razpre. Krog, ki je ob vstopu zadrževal vse zvoke letal in vrveža mest v sebi, se je razprl. Temna lupina vhoda in ostenje razstave so se sprostili in razsvetlili. Na koncu je na steni velik vprašaj, ki vzpodbuja k razmisleku o videnem in možnem razvoju prihodnosti.

Arsenal – Artilerija

Mesto v kamnu

Vstop v razstavne prostore je označen s kamnitim obeliskom in kamnitim obokom, del fasade vhoda je barvan z živo rdečo barvo, ki poudarja belino kamna. Obok je speljan po krožnici in debelina je v odnosu do razpona dokaj tanka. Privlačnega ga naredita dve strukturi posebnosti, gradniki so modularni kamniti elementi – prizme trapeznega preseka, ki so zaradi medsebojnega prilaganja na koncih rezane v naklonu trapezne stranice. Druga posebnost je rezultat sestavljanja, na notranji strani oboka je površina luknjičava oz. v odnosu do sestavnih elementov se vzpostavi mrežna postavitev prisekanih tetraedrov in preplet kamnitih trakov. Poleg oboka kot arhetipa kamnite arhitekture je še kamniti obelisk, ki je bolj ali manj kvazi posnetek egipčanskega obeliska. Obelisk je sestavljen iz manjših elementov, ki se spajajo po principu zvončaste zveze, ki jo zasledimo pri vezavah lesenih brun v vernakularni arhitekturi. Oba opisana elementa sta označevalca vhoda, vertikalni element in horizontalni element.

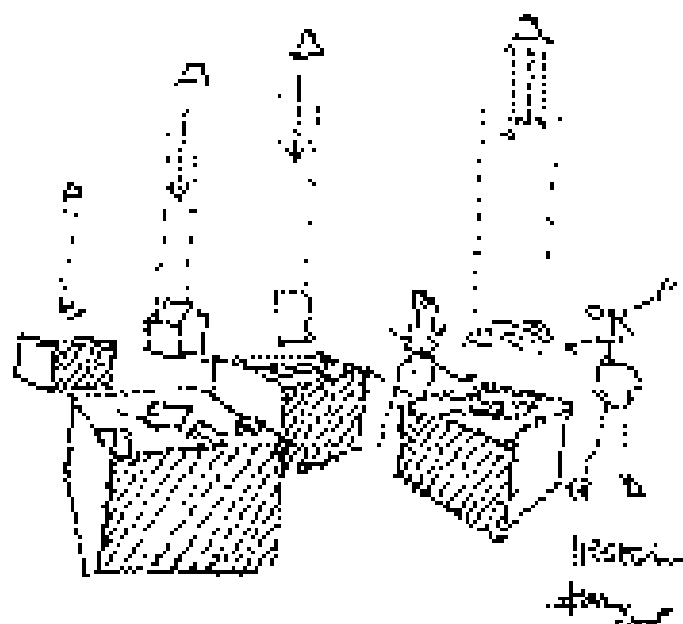
Nekdanja militantna vsebina razstavnih prostorov se povezuje z razstavo prek misli, da je razstavljena antična rimska arhitektura oz. posamezni objekti, ki predstavljajo reprezentanco nekdanje velike kolonialne sile. Kolonialna antična arhitektura je verodostojno predstavljena v belem ambientu, ki ima strop izveden iz bele tančice, izza nje je nameščena usmerjena razsvetljava, ki pa zaradi tančice deluje disperzno in ustvarja mehke sence. Razstava je organizirana v pregledni del izbrane antične rimske arhitekture, pregled kamnitih arhitekturnih elementov in dveh aplikativnih projektov, vezanih na lokacije v južni Italiji in Mediteranu.

Predstavitvene tehnike so preproste in klasične, kar pritiče tematiki. Uporabljeni so plakati velikega formata in makete. Stroga antična arhitektura, urejena po kompozicijskem ključu z ritmom nizanja elementov, je predstavljena s plakati natisnjenimi v monokromatski tehniki. Dopolnjujejo jo makete, izdelane s prostorskimi brizgalniki umetnih mas. Tehnologija povezuje CAD risbo in tehnologijo izdelave kalupov oz. modelov. Makete so zaradi uporabljene tehnike dokaj natančne in mestoma

filigranske (letve na ostrejšu objektov). Umetna masa je bele barve, kar sovпада s celotno zasnovo razstave. V nadaljevanju “teoretičnega” dela razstave so predstavljeni arhitekturni elementi, kot so stopnišče, steber, stilizacija kanelet stebra in tudi predstavitev mostu, izdelanega po principu gradnikov vstopnega oboka. Predstavljena je tudi delovna maketa obeliska ob vstopu. Lahko povzamem, da so predstavitve natančne, poglobljene in grafično nazorno predstavljene.

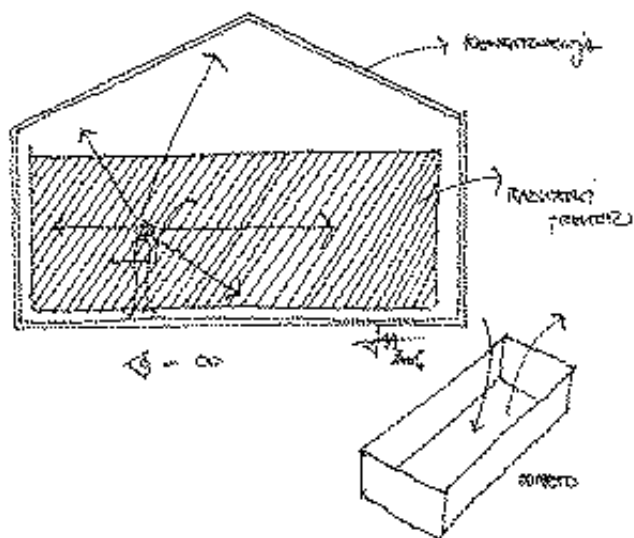
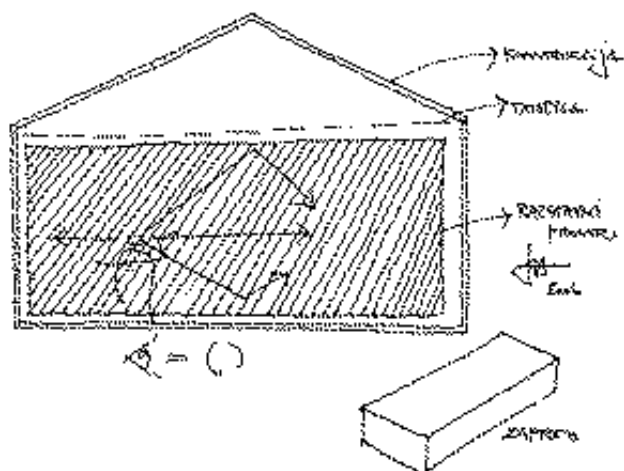
Teoretični del je podstat naslednjih dveh aplikativnih projektov, kjer so predstavljene posamezne interpretacije novih ambientov v nekaterih obmorskih mestih južne Italije in Mediterana. Ključ podajanja vsebine je utečen – plakat in maketa. Risbe so izdelane v različnih tehnikah, saj gre za avtorsko arhitekturo. Skupna lastnost jim je, da so zaradi uporabe tako temeljnega gradiva, kot je kamen, uporabljene grafične tehnike kičaste in statične. Materiali maket so različni od lesa, pravega rezanega kamna do plastičnih mas, kar je dobro zaradi spoznavanja možnosti predstavitve arhitekture. Vse so bolj ali manj posrečene.

Izpostavil bi še eno ugotovitev, ki se dotika ambienta in organizacije prostora z vidika barvnih tonov in fizične višine stropa. Odprto razstavišče Arsenalov pri predstavitvi mest je bilo subtilno osvetljeno izza razstavnih elementov, s točkovno osvetlitvijo posameznih vsebin na panelih ter z zvoki, posnetimi v predstavljenih mestih. Vrvež obiskovalcev je bil zaznaven in glasnost vseh prisotnih je bila mnogo večja kot na tej razstavi kamna, kjer se je žuborenje ljudi približalo šepetu. Ambient razstavišča o kamnu je bil svetel in čist, brez katerega koli namiga o poševni konstrukciji ostrejša, vse je sledilo tektoniki kamnitih skladov – načelo vertikalnega in horizontalnega, torej steber in preklada. Temnejši prostor pri predstavitvi mest in dinamična postavitev predstavitvenih elementov sta vzpodbujala aktivnost ljudi in nista omejevala glasnosti, gibanja in komuniciranja. Prostor razstave o kamnu je bil očiščen, enovit v tlaku, ostenju in stropu; osvetlitev vsakega kotička prostora obiskovalcu ni nudila intimne opazovanja.

Slika 3: Lebdeči modeli nad tlorisi.

Models floating above the layouts.

Ločnica med dvema konceptoma, ki ju imenujem dinamični in statični, izhaja iz tega, da je razstava o kamnu pridana in ne sodi k osnovni tematiki bienala. Novo in omembe vredno na tej razstavi je to, da so predstavljeni modeli izdelani z dokaj novo tehnologijo prostorskih brizgalnikov umetnih mas, kar je nedvomno pozitiven doprinos k naši stroki.

Vema

Utopija o mestu prihodnosti

V italijanskem paviljonu ob artileriji je predstavljeno novo mesto Vema. Mesto, ki naj bi nastalo na koridorju Verone in Palermo, torej kjer koli na Apeninskem polotoku. Gre za utopično idejo o novem idealnem mestu, ki ga je zasnovalo 20 arhitektov, mlajših od 40 let. Ustvarili so t. i. "Tavola di Urbino", urbinsko mizo. Glavni motiv paviljona je belina kulise in temnega ostrešja (lupine), prostor je linijsko zasnovan. Obiskovalec lahko vstopa v posamezne lože, v katerih so predstavljeni posamezni deli urbinske mize. Poudarek ni na risbi, temveč na maketi, teksturi, prepletu oblik. Ob pregledu je zaznati vpliv različnih miselnih vzorcev in prenosa grafike v arhitekturno obliko, kot so Escherjev Mobiusov trak, Le Corbusierove vizije o stolpnica in letalih ali pa vizije mladega Sant Elia. Opaziti je tudi druge stile, kot so kubizem, minimalizem in funkcionalizem. Vsebinsko je projekt raznovrsten, saj so zasnove delov mesta različne, diametralne in tudi nepovezane. Zvezna nit je načelo belo na belem – enotnost v barvi in materialu.

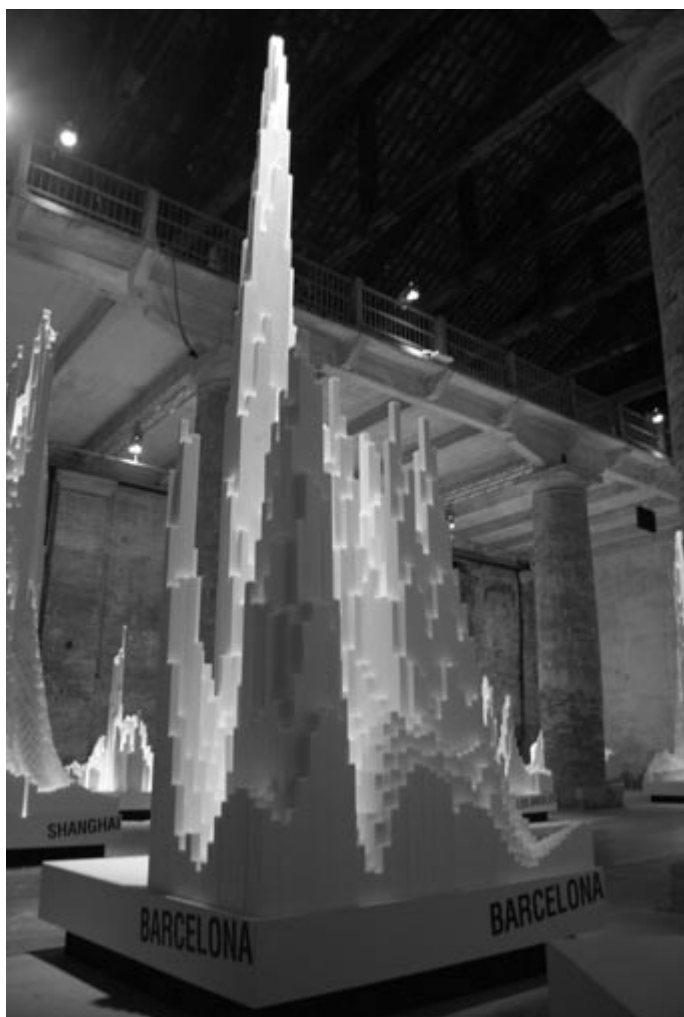
Ob koncu prostora je še klančina, ki omogoča pogled z višje perspektive. Maketa mesta je velik ploščat kubus, ležeč na tleh, zato je dvig nad maketo nujen za dojetje koncepta kompozicije. Na tej razgledni točki se prostor bere drugače, bolj jasno in zdi se, da so lože postale delavnice (manufakture) arhitekturnih umotvorov, maketa na ulici pred ložami se prelevi v prodajni pult idej in oblik. Belina vseh elementov, vključno s tlemi, sodeluje pri procesu mimikrije razlik med koncepti arhitekturnih vtičnikov urbinske mize. Bolj kot urbanizem se je izražala likovnost oblikovanja vidnih in poznanih oblik.

Giardini

Nacionalni arhitekturni paviljoni v vrtovih Benetk

Ob pregledu Arsenala, kjer je vsak prostor resnobna arhitektura, je ogled vrtov bolj ali manj rekreacijski sprehod med paviljoni. Zelenje okoli paviljonov zmehča trdoto in strogost arhitekture. Predstavitve arhitekture so tu bolj svojevrstne, niso utilitarno podvržene tematiki bienala, temveč sledijo avtorskim prispevkom v obliki realizacij ali konceptov arhitekture mest.

Najpomembnejši je italijanski razstavni prostor, vstopna fasada objekta ima nameščeno tapeto z motivom avtocestnega križišča, poleg nasičenosti motiva na dinamičnost dojetja fasade dodatno vpliva njena arhitekturna členjenost s stebri, nišami in zalomi. Fasada izpričuje floris hiše, je znano načelo, ki na tem mestu drži. Vsebinsko in arhitekturno je objekt tako raznolik, da se po nekaj sobah predstavitev moraš ustaviti in pogledati na načrt, da se morda ne izgubiš med nivoji, klančinami; in ovinki. Nedvomno ob prehodu labirinta prejmeš nagrado, kaj drugega kot omamo temne kave. Zasnova predstavitve spominja na

Slike 4: Primerjava dveh konceptov razstave. Odprt, temen prostor nudi presenetljive poglede na strešno konstrukcijo – dinamika. Bel, sterilni prostor, brez grobih detajlov, tančica na stropu – eleganca antične arhitekture, brezčasnost.

Comparison of two exhibition concepts. The open dark space offers surprising views at the roof structure – dynamics. The white sterile space without rough details, veil below the roof – elegance of antique architecture, timelessness.

Arsenale, prevladujejo črna, projekcije in fotografije v naklonu, zakrita osvetlitev, načelo radovednosti in načelo presenečenja, ko se znajdeš v sobi, kjer so gradbeni odri in se sprašuješ o smiselnosti zasnove.

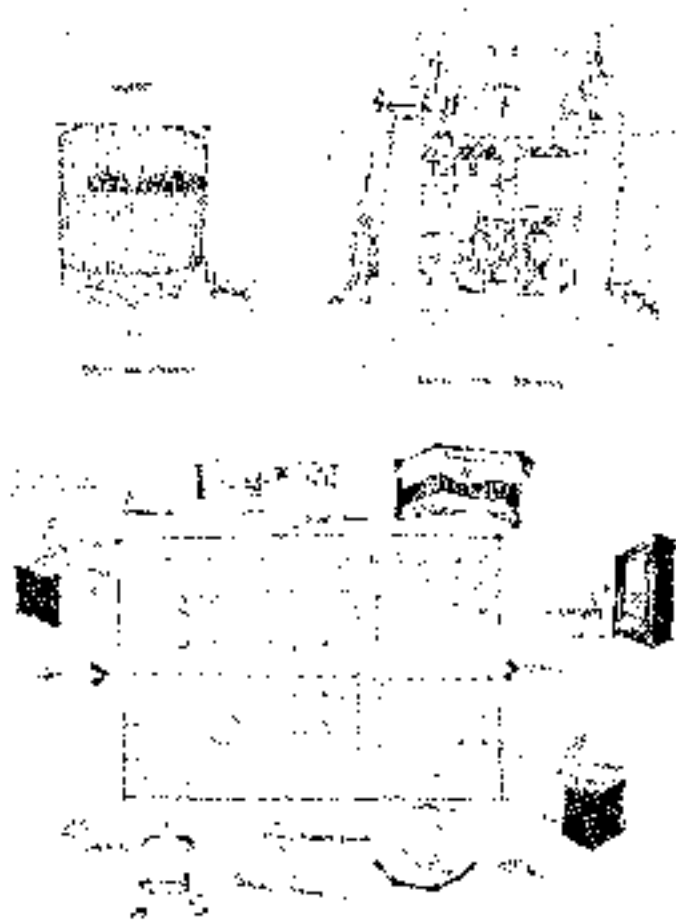
Tu so gostovali tudi Irci, ki so imeli zanimivo predstavitev posameznih konceptov v obliki modelov in načrtov. V črni sobi so bili črni kubusi z osvetljeno zgornjo ploskvijo z načrti oz. kartami, nad njimi so s stropa visele makete iz transparentnih umetnih mas. Pomembna je bila postavitev makete. Višina viseče makete je bila v višini oči opazovalca, omogočen je bil pogled od blizu v detajl. Pod maketo na kubusu je bil narisana tloris arhitekture, torej načelo projekcije telesa na ravnino Π . Usmerjena ozkootna svetilka na stropu je omogočala verodostojno projekcijo na ravnino – preveritev silhuete modela in tlorisa. Koncept iz opisne geometrije, predstavljen v realnosti. Učinkovito in didaktično.

Ameriški paviljon je presenetil z dobro izraženo arhitekturo, ki je bila bioklimatska in funkcionalna, skoraj neameriška. Tematika predstavitve je bila poplava orkana Katarina v Mehiškem zalivu v preteklem letu. Koncept je bil preprost in klasičen, uporabili so plakate, fotografije, vizualizacije in makete. Fotografije so bile zanimive, posnete med in po poplavnem valu. Motivika je bila grotesknost bivanja revnejših slojev in navidezna varnost nekega samoniklega, neracionalnega urbanizma ter komercializacije montažnih enodružinskih hiš. Bolj kot načrti so bile zanimive makete objektov, načrtovanih na poplavnih območjih, ki so bile postavljene na visoke bele kubuse. Na osnovi gneče obiskovalcev je bil paviljon med bolj obiskanimi.

Nasprotno od ameriškega paviljona je bil španski precej hladen in je spominjal bolj na medijsko hišo kot na arhitekturno razstavo. V precej gostem rastru so bile postavljene vitrine visokega sijaja, s plazmatskimi zasloni govorečega posameznika. Vsak zaslon drug človek. Ob odkrivanju vsebine in namena se porodi misel, da so to morda arhitekti, prostorski načrtovalci in urbanistke, ki nekemu (verjetno meni) razlagajo svojo vizijo o nečem. Žal je bila ovira pri jeziku, katalonsko oz. kastiljsko žal (še) ne znam, tam, kjer je bilo slišati angleščino, me pa ni mikalo poslušati, saj so poleg žgoleli tudi drugi tv-arhitekti. Verjetno so tako porabili najmanj papirja za predstavitev, vendar arhitektura je mnogo boljša če je v obliki knjige, opisa ali risbe.

Najbolj odrezavo nečimrni so bili Madžari, ki jih žal nisem razumel. Ob vstopu so bile postavljene nekatere umetniške instalacije, ki so vodile do vhoda, kjer je bil manjši zid z mački v prozornem gelu. Nekateri obiskovalci so tolkli po teh mačkih, ki so od sebe spravljali zvoke kakršne oddaja pohojeni maček. Namen mi je žal ostal prekrit. Menim, da potrebujem še nekaj let zorenja, da bom doumel tovrstne ekshibicijske vzgibe madžarskega kustosa.

Zanimiv je bil še pristop v danskem paviljonu, kjer je predstavljen nekaj utopičnih urbanizmov, ki so plod sodelovanja z nekaterimi kitajskimi mesti in fakultetami. V ospredju sta parametrizacija arhitekture in vizualizacija oblik v urbanizmu. Koncept oštevilčenja je podoben kot v Arsenalih, vendar je prežet s svetlobo paviljona in drugotno barvno lestvico, uporabljeno pri plakatih in modelih. Predstavljen je sonaravni urbani razvoj območju na Kitajskem. Dobri predstavitvi bi

Slika 7: Temni valj z belim napisom vabi v notranjost razstave med svet mest, arhitekture in družbe. Malce Kubricka ne škodi.

The dark cylinder with white writing ushers visitors to the exhibition's interior to the world of cities, architecture and society. A bit of Kubrick is fine.

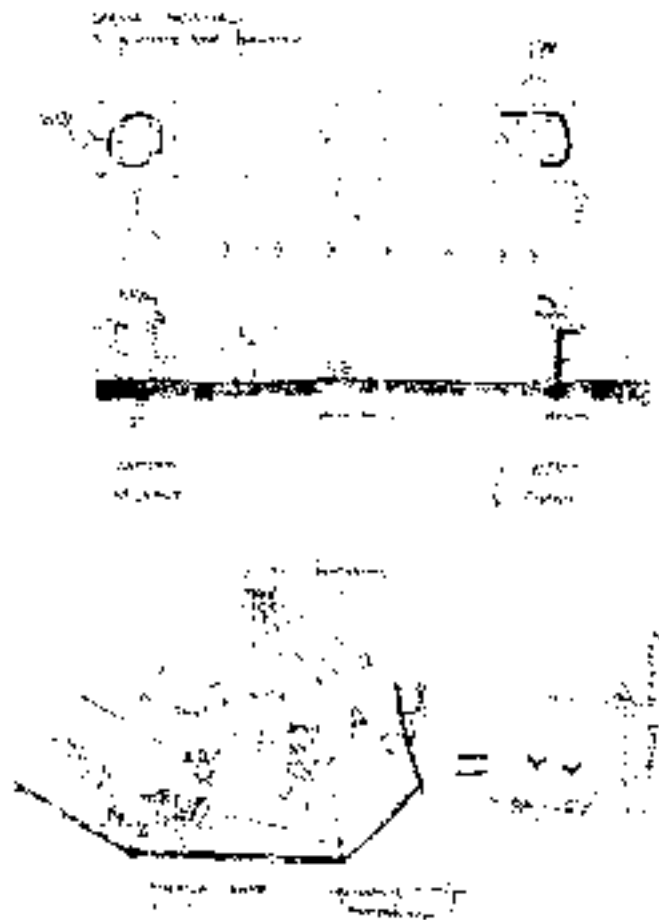
Slika 8: Tipični razstavní prostor v Arsenalih.

Typical exhibition space in the Arsenal.

smiselno sledil dober tiskan izvod, kar pa se žal ni zgodilo. Pregled precej debele knjige o projektih je razočaranje, saj gre zgolj za repetitijo vidnega. Besedila so kratka in zaradi likovnosti raztegnjena (pretegnjeni) prek dveh strani knjige, kar močno utruja. Grobo mešanje besedila in fotografij učinkovito vnaša zmedo, zato katalog kaj hitro konča na polici in čaka na svež prah.

Presenetili sta še Francija in Nemčija. Obe sta imeli enak koncept, gradbeni odri se vijejo od vhoda do strehe, kjer je most z razgledom. Francozi so spuščali obiskovalce na streho, Nemci pa so žal imeli zaprto stopnišče. Francoski paviljon je predstavljal vrvež ustvarjanja, kreativni proces, ki se dejansko ne ustavi ob koncu delovnega dne, temveč se prelije v noč. Nemški koncept je predstavljal neznansko količino projektov v smislu, da sta arhitektura in gradnja izrazita tehnična konstrukcijska procesa, kjer so sanje omejene. Enak medij in različne zgodbe, kar dokazuje načelo kulture naroda in kulture odnosa do lastnega življenja.

Opisovanje vsake dežele posebej ne bi imelo smisla. Zgoraj

Slika 9: Razstava kot linijska zasnova, film z vmesnim odmorom za kavo.

The exhibition as a linear layout, film, with an intermediate break for coffee.

Slika 10: Mesto in pogled od zgoraj. Pohodna lomljena ravnina postane medij projekcije mesta. Problemi od daleč so manjši in razpoznavni.

The city and a view from above. The walkable broken plain becomes a media for the city's projections. From afar problems are smaller and recognisable.

omenjene predstavitve so bile opaznejše in konceptno najbolj raznolike.

Poleg vrtov so bile posamezne predstavitve šena izbranih lokacijah v samem mestu Benetke. Čeprav pod okriljem nacionalne arhitekture, so bile to bolj ali manj avtorske arhitekture. Tako se je izven vrtov (raja) predstavila tudi Slovenija, in sicer tandem Sadar Vuga arhitekti. Naslov razstave je bil Formula Nova Ljubljana, lokacija razstave je bila Galerija A+A. Predstavitve je bila poznana, koncept je bil preprost, z uporabo fotografij velikega formata in načrti. Dostojno in korektno, morda bi znalo koncept razstave zastaviti drznejše in bolj temeljno, saj je namen bienala predstavitev konceptov, idej in razmišljanj.

Tiskano gradivo in drugi načini predstavitve bienala

Največje presenečenje je tiskano gradivo, ki zajema vstopnice, kataloge in usmerjevalno grafiko. Osnovna barva ovitkov je modra, z motivom prostorskih grafikonov. Katalogi so izdelani v treh serijah: prospekt s kratkimi povzetki in prostorskim zemljevidom razstav, kratki katalog s celotnimi povzetki

Slika 10: Viseči panel.

Hanging panel.

Slika 11: Steklo kot projekcijsko platno, prosojnost plasti podatkov in preproga z motivom celin.

Glass as a projection screen, translucency of data layers and the carpet with the continents motif.

Slika 12: Koncept belo na belem. Oblike brez sence ni.

The white on white concept. There is no form without shadows.

in pregledom sodelujočih dežel in generalni katalog v dveh knjigah, kjer so celotni članki, eseji in predstavitve. Katalogi pokrivajo t. i. uradni del bienala, torej vrtovi niso vključeni. Generalni katalog vsebuje kakovostne članke z nazornimi predstavitevami oštevilčenja arhitekture in dejansko dopolnjuje razstavo (predstavo), le posamezne fotografije spominjajo na že videno na razstavi, vse ostalo pa je novo, poglobljeno in logično zbrano. Zanimivi so pogovori z izbranimi sodelujočimi arhitekti, ki sicer nastopajo zvezdniško, a še vedno dokaj racionalno in brez napuha veličine, kot npr.: Norman Foster, Zaha Hadid, Richard Rogers ali Rem Koolhaas. Arhitektom sledijo predstavitve mest v obliki esejev in šokantnih fotografij, ki dopolnjujejo dober uvodnik. Druga knjiga je namenjena družbi in mestom, vključuje socialno, kulturno ter ekonomsko problematiko, bežno pa opredeli še Mesto v kamnu in Mesto – pristanišča. Dvojni katalog je kakovosten pregled ustvarjalcev ikonografske arhitekture, razmišljanje o demokraciji, ekonomiji in totalitarizmu. Lahko bi ga uvrstil med literaturo bralne značke bodočih arhitektov.

Največje razočaranje predstavlja predstavitve bienala na svetovnem spletu. Vsebinsko siromašna stran nima jasnega koncepta oz. bolj kotto moti načelo vse je pomembno. Oblikovanje je tako tabelarično rastrsko brez jasnega vodilnega motiva, ki bi obiskovalca navduševal, da bi klikal naprej. Razvlečenost besedil na večje število podstrani je moteča in utrujajoča. Smiselno bi bilo uvesti, poleg on-line prodaje vstopnic, še virtualno knjigarno za nakup kataloga bienala. Nedvomno je to organizacijsko težje izvedljivo in bi trošilo prepotrebno energijo ter sredstva, namenjena pripravi in organizaciji razstave. Na spletni strani je povezava na Venice Super Blog, kar je svetla stran vseh strani, ne oblikovno, ampak vsebinsko. Sicer gre za osebna mnenja obiskovalcev in nekaterih sodelujočih na razstavi, a je lep besedilni dodatek razmišljanj o razstavi. Na strani so že kratki video intervjuji in fotografije z razstave. Blog je spletni dnevnik, ki izkorišča možnosti večmedijske tehnologije spleta.

Sklep

Tridnost bienala se sprva zdi nepovezana zgodba, kot triptih, a se po celodnevem sprehodu po razstavi zbistri odsev ideje, ki je morda le moje osebno videnje, a se mi zdi dokaj logično: sedanost, preteklost in prihodnost. Mesta in meta – urbane zgostitve so podobe današnjega časa, arhitektura in mesta v kamnu so sentimentalni spomini na tradicionalno zasnovano mest in pristanišča so gospodarska transportna vozlišča. Tudi ta miselni vzorec ni nič novega, je že viden in poznan, torej predvidljiv in ponovljiv. Ob ogledu razstava Mesto v kamnu sicer vzbuja mnogo odobravanja in zanimanja, saj so makete antičnih arhitekturnih objektov izredno natančne in izdelane z računalniško tehnologijo. Risbe in vizualizacije predstavljajo templje, izginule arhitekture antike in njihove arhitekturne elemente. Gre za predstavitve arhitekturne abecede v kamnu, dobra edukacija študentov arhitekture in kamnosekov. Kasneje, ob sprehodu ob obali in opazovanju kupol v Benetkah se slika razstave bistri in pokaže se dokaj nenavaden vzorec – vsa predstavljena kamnita arhitektura ni grška – izvorna, ne! Je rimska, torej kopija originala in seveda tudi modificirana – kolonialna. Druga stopnja premišljevanja kaže še na drug možen

Slika 13: Fasada italijanskega paviljona, motiv povezuje steno in steber.
Facade of the Italian pavilion, the motif joins the wall and column.

Slika 14: Kava v rdeči galeriji.
Coffee in the red gallery.

možen način dojemanja razvoja mest. V primerjavi z ogledom predstavitev mest so negativni dejavniki razvoja izvorno praviloma izhajajoči iz vzorcev bivanja potrošniško naravnane zahodne družbe oz. na osnovi posledic globalizacije, kar ni nič drugega kot sodobni kolonializem nadnacionalnih korporacij. Iz rimske kolonialne arhitekture, ki je se je gradila po receptu a la Vitruvij, je zrasel ves zahodni svet. Pristanišča so poleg letališč in železniških vozlišč pomembni generatorji prostorskega in drugega ekonomskega, socialnega razvoja. Pristanišča so nujni del urbane ekonomije.

Vsa človeška dela, pa naj si bodo še tako vrhunška ali slaba, so ponovljiva, le čas ponovitve je nedoločen. Zapomnitev in ponovitev dogodka, ideje, projekta in trenutka je možna le v posebnih situacijah, ko se miselni vzorec avtorja (oddajnik) predstavi na tak način, da opazovalcu (sprejemniku) posreduje signal, kodo oz. drugo dogovorjeno (socialno) ali nedogovorjeno (biološko, kemično, elektromagnetno ali kako drugače podzavestno) posredovanje informacije, ki jo lahko razume. Sprejemanje impulzov okolice je za opazovalca dvojno, lahko jih zazna zavestno ali podzavestno. Kako vplivajo ti impulzi na opazovalca, verjetno nikoli ne bo popolnoma jasno. Informacije

v današnjem svetu švigajo intenzivneje in bolj usmerjeno kot kdaj koli prej. Razmislek o človeku, družbi in aktivnosti človeka v prostoru opredeljuje sila preprost algoritem – razvoj potencialov bivanja, z upoštevanjem časa in možnosti lokacije.

Načini predstavitve na bienalu so bili mnogoteri, vzpodbudni in zanimivi. Povzamem naslednja načela:

- načelo oštevilčenja v arhitekturi in urbanizmu (parametric city),
- načelo enovite barvne kulise (rdeča kafeterija, črno ostenje),
- načelo kontrasta (belo / črno),
- načelo zvoka (Arsenali, Kitajska),
- načelo teksture (iskrenost kulise Arsenalov in gladki razstavnih paneli),
- načelo belo na belem (bele makete na beli podlagi s posredno osvetlitvijo),
- načelo radovednosti (odpiranje zaprtih predalov, Madžari).

Opisani koncepti so jasni algoritmi, ki omogočajo transparentno, neposredno in učinkovito posredovanje informacij in idej. Žal pa zaradi obsežnosti količine podatkov nekateri deli predstavitev temu niso bili kos. Izrazito slabše kakovosti je bila internetna stran

bienala, kjer koncept ni bil jasen, bil je sicer enotno oblikovan a brez poudarkov, ki bi obiskovalca napeljali h klikanju in iskanju novih informacij. Oblikovno se sicer zrcali delitev strani po vertikali in horizontali, a je zaslon vsebinsko zasičen in ne nudi razpoznavanja med nujnim, pomembnim in utilitarnim. Mnogo boljše je izdelano tiskano gradivo Bienala, ki zajema vstopnico, kataloge (pregledni, kratki, tematski), zemljevide in usmerjevalno grafiko v obliki plakatov na lokacijah. Vsebinska zasnova in načini predstavitev projektov v okviru Bienala so v večini primerov odlični, seveda obstajajo izjeme v obliki estetsko vprašljivih inštalacij in dvomljive pripovednosti, ki pa so lahko zanimive prav zaradi svoje grotesknosti in kvazi umetnosti. Bienale je vreden ogleda zaradi vsebine in njene predstavitve ter zaradi neizbežne odlične kave v Arsenalih, ko obiskovalec za trenutek postane opazovani primer dvonovega bitja, temelječega na organskih spojinah in s kozarčkom kave v rdeči galeriji!

Viri in literatura

- Ichioka, S. et al (2006): *Cities, Architecture and Society*. 10, Mostra Internazionale di Architettura, Verona, Italija.
- Spletna stran 10. Beneškega bienala <http://www.labiennale.org/en/<11.11.2006>>
- Super Blog <http://www.venicesuperblog.net/<11.11.2006>>
- Martinussen, K. (2006): *Co – evolution: Tour 2006*, Danish Architecture Centre, Copenhagen & Tongji University, Sanghai.
- Evers, B., (2003): *Architectural Theory from the Renaissance to the Present*. Taschen, Koeln, Nemčija.
- Munari, B. (2006/1964): *The Circle, The Discovery of the Circle*, Maurizio Corraini s.r.l., Mantova, Italija.